

Tekijänoikeudet ja sopimukset

Tietotekniikan syventävät projektiopintojaksot

Jukka-Pekka Santanen

Jyväskylän yliopisto
tietotekniikka

4.3.2021

Tekijänoikeudet ja sopimukset

Luennon sisältö

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa ➤■
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyyppit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista ➤■
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista ➤➤

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyypit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Aineettomat eli immateriaalioikeudet

Yksinoikeus on oikeushenkilön yksinomaisen oikeus hyödyntää jotakin. Esimerkiksi Alkolla on yksinoikeus viinan vähittäismyyntiin Suomessa.

Aineettomien oikeuksien (engl. *intellectual property rights*) yksinoikeuden kohteena on ”henkinen omaisuus”, ts. ”aineeton esine” verrattuna teoskappaleen omistusoikeuteen.

Yksinoikeuteen perustuvat teollisoikeudet (*industrial property rights*):

- patenttioikeus (esim. Nokian laitepatentit),
- hyödyllisyysmallioikeus (ns. pikkupatentti),
- mallioikeus (esim. Fiskarsin sakset),
- kasvinjalostajanoikeus (mm. tuottaa lajikkeen siemeniä ja taimia),
- tavaramerkkioikeus (esim. Karhu oluena ja urheiluvälineinä),
- toiminimioikeus (esim. Nokia ja Nokian renkaat) ja
- integroidun piirin piirimallin suoja (mm. kolmiulotteinen sijoittelu).

Teollisoikeuksiin luetaan lisäksi suoja sopimatonta menettelyä vastaan.

Tekijänoikeus lähioikeuksineen ja suoja-aika

Tekijänoikeus (engl. *copyright*) on voimassa 70v (viimeisen) tekijän kuolinvuoden päättymisestä.

Tekijänoikeuden lähioikeuksissa suoja-aika on voimassa teoksen syntymisestä alkaen seuraavasti:

- kirjallisen tai taiteellisen teoksen esitys 50v,
- äänilevy tai muu äänitallenne 50v,
- filmi tai muu liikkuvan kuvan tallenne 50v,
- radio- tai televisiolähetys 50v,
- luettelo, taulukko tms. tietojen yhdistelmä tai tietokanta 15v,
- valokuva 50v sekä
- ulkomailta saatu sanomalehtitiedotus 12 tuntia.

Lähioikeuksissa ei ole teoskynnyksen vaatimusta, ja suoja on suppeampi.

Oikeuksien kohteiden osalta immateriaalioikeudet jaetaan

- henkisen työn tuloksiin (tekijänoikeus, lähioikeudet, keksintö ja malli),
- tunnusmerkkeihin (tavaramerkki ja toiminimi).

Tekijänoikeuden ja patentin antama suoja

Tekijänoikeus suojaa

- tekijän persoonallisen luomistyön tulosta,
- teoksen ilmaisutavan ja muodon,
- teoksen kirjallista tai muuta asua,
- ei asiasisältöä, tietoa, ideaa, mielipidettä, menetelmää tai algoritmia.

Muodolla tarkoitetaan persoonallista ilmaisutapaa, ei yleensä ulkoasua tai taittoa, eikä tiedostomuotoa.

Patentti suojaa ”teollisesti” käyttökelpoisen keksinnön, joka on

- uusi ja eroaa olennaisesti aikaisemmista (toimialalla),
- menetelmä, laite, tuote tai niiden käyttö (ei tarvitse toteuttaa),
- idean konkreettinen ratkaisu (kuvataan patenttihakemuksessa).

Patentti ei suojaa ideoita, algoritmeja ja asiasisältöjä, eikä ohjelmistoja Suomessa.

Eroja syntymisessä ja säilymisessä

- Tekijänoikeus syntyy henkilölle,
- lähioikeudet oikeushenkilölle ja
- teollisoikeudet oikeushenkilölle.
- Tekijänoikeus ja sen lähioikeudet syntyvät automaattisesti.
- Yksinoikeuteen perustuvat teollisoikeudet hankitaan hakemuksen, rekisteröinnin tai vakiintumisen (mm. toiminimi) kautta.
- Tekijänoikeus ja sen lähioikeudet säilyvät ilman erillisiä toimenpiteitä.
- Oikeuksien kestoja rajaavat laeissa määritellyt suoja-ajat, jotka voivat olla vanhemmissa teoksissa nykyistä lyhyempiä.
- Patentin säilyminen vaatii hakemusmaksua ja vuosittaisia maksuja.

Oikeushenkilö voi olla henkilön lisäksi mm. yritys, virasto tai yhteisö. Esimerkiksi Jyväskylän yliopisto on oikeushenkilö, ei siis yksittäinen yliopiston tiedekunta, laitos tai (tutkimus)ryhmä.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 **Tekijänoikeuksien historiaa >>**
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyytit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Eurooppalainen näkökulma

- Valtioiden kauppasuhteet synnyttivät aineettomien oikeuksien lakeja.
- Perustuivat aluksi hallitsijan antamaan erioikeuteen (privilegioon).
- Aineettomien ja kauppaoikeuksien kehitys alkoi 1400-luvulla Pohjois-Italian kaupunkivaltioissa. Venetsian patenttilaki 1471.
- Kirjapainotaidon kehittyminen edisti. Gutenbergin painokone 1436.
- Teosten ja keksintöjen kasvu sekä teollistuminen vauhditti.
- Ensimmäinen tekijänoikeuslaki 1709 Englannissa.
- Ranskan vallankumous nosti esille yksilön oikeuksia, mistä seurasi mm. Ranskan tekijänoikeus- ja patenttilait 1791–1793.
- Wienin maailmannäyttelyssä 1873 patenttikongressi.
- Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus (©-merkintä).
- World Intellectual Property Organization, WIPO 1967 (YK:n alainen).
- WIPO Copyright Treaty 1996.

Valtioiden laeissa on kansantaloudellinen tai tekijäkeskeinen näkökulma.

Kansainvälisiä tekijänoikeussopimuksia

Pariisin yleissopimus (konventio) 1883

- Kansallisen kohtelun periaate: muiden valtioiden kansalaisille sama kohtelu kuin omille kansalaisille.
- Vähimmäissuojan periaate: vähintään sopimustekstin osoittama suoja toisen jäsenvaltion kansalaisille.
- Itsenäisyysperiaate: kukin valtio tutkii itsenäisesti suojan tarpeen.
- Jatkuvan uudistuksen periaate: sopimustekstiä tarkistetaan ajoittain.
- Suomi liittyi Pariisin sopimukseen 1921.

Bernin yleissopimus 1886

- Ei vaatimuksia rekisteröinnin, eikä merkintöjen (kuten ©) osalta.
- Määrittää pohjan kansainväliselle tekijänoikeussopimukselle.
- WIPO hallinnoi sopimusta.
- Tarkistettu parinkymmenen vuoden välein.
- Yhdysvallat ja Kiina liittyivät 1980- ja 1990-luvuilla.

Suomi on mukana oleellisissa kansainvälisissä tekijänoikeussopimuksissa.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>■
- 3 Tekijänoikeuslaki**
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyypit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>■
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Tekijänoikeuden 1. luku, 1§ >>■

Sillä, joka on **luonut** kirjallisen tai taiteellisen **teoksen**, on tekijänoikeus teokseen, olkoonpa se kaunokirjallinen tai selittävä kirjallinen tai suullinen esitys, sävellys- tai näyttämöteos, elokuvateos, valokuvateos tai muu kuvataiteen teos, rakennustaiteen, taidekäsityön tai taideteollisuuden tuote, taikka ilmetköönpä se muulla tavalla. Kirjallisena teoksena pidetään myös karttaa sekä muuta selittävää piirustusta tai graafista taikka plastillisesti muotoiltua teosta sekä **tietokoneohjelmaa**.

Määritellään oikeuden

- saaja, syntyminen ja kohde,
- teostyypit (osin erilainen tulkinta laissa) sekä
- tietokoneohjelma tulkitaan (ensisijaisesti) kirjalliseksi teokseksi.

Tekijänoikeuden 1. luku, 2§ ➡

Tekijänoikeus tuottaa, jäljempänä säädetyin rajoituksin, **yksinomaisen oikeuden** määrätä teoksesta **valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin**, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. **Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa. Teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi**, taikka sitä muutoin **levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti**. Julkisena esittämisenä pidetään myös ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille tapahtuvaa esittämistä.

Määritellään oikeuden

- taloudelliset hyödyntämismahdollisuudet,
- teoskappaleen valmistamistavat sekä
- teoksen julkistamistavat (ei käsittele julkaisemista).

Tekijänoikeuden 1. luku, 3§ ➡

Kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin, on **tekijä ilmoitettava** sillä tavoin kuin **hyvä tapa vaatii**. **Teosta älköön muutettako** tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta **loukkaavalla tavalla**, älköönkä sitä myöskään **saatettako yleisön saataviin** tekijää sanotuin tavoin **loukkaavassa muodossa tai yhteydessä**. Oikeudesta, joka tekijällä on tämän pykälän mukaan, hän voi sitovasti luopua vain, mikäli kysymyksessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen.

Määritellään valmistetun tai julkistetun teoksen oikeuden

- hyödyntämismahdollisuudet muille,
- ehdot hyödyntämiselle sekä
- tekijän moraaliset oikeudet (ns. isyys- ja respektioikeus).

Hyvä tapa eroaa toimialakohtaisesti (alan vakiintuneet käytänteet).

Esittäminen, näyttäminen, julkistaminen ja julkaiseminen

Näyttäminen	tapahtuu ilman teknistä apuvälinettä.
Esittäminen	tapahtuu hyödyntäen teknistä apuvälinettä.
Julkinen	teos (kuten julkinen asiakirja) perustuu lakiin viranomaisen toiminnan julkisuudesta.
Julkistaminen	on tekijänoikeuslain mukainen tekijän yksinoikeuteen perustuva toimenpide.
Julkaiseminen	tapahtuu kustantamon kanssa solmitun julkaisusopimuksen mukaisesti tai omakustanteena.

Tekijänoikeuslaissa otetaan kantaa näihin kaikkiin yleisön saataviin saattamisen keinoihin.

Tekijänoikeuden antama suoja

Taloudelliset yksinoikeudet tekijänoikeuden omistajalla tai haltijalla:

- Valmistaa teoskappaleita.
- Saattaa yleisön saataviin sisältäen levityksen yleisölle, julkisen esittämisen ja julkisen näyttämisen.
- Oikeuksia voidaan siirtää mm. sopimuksilla tai perintönä.

Moraaliset yksinoikeudet ovat teoksen alkuperäisellä tekijällä:

- **Isyysoikeuden** mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti.
- **Respektioikeuden** mukaan teosta ei saa muuttaa tai asettaa saataviin loukkaavalla tavalla.
- **Luoksepääsoikeuden** kautta tekijä saa teoksen nähtäväkseen.
- **Katumisoikeuden** kautta tekijä saa halutessaan muutoksia uusintapainoksiin tai voi irtisanoa teosten luovutusopimuksen.
- Tekijällä ja teoksella on **nimen suoja** ja **signeeraussuoja**.
- Oikeuksia ei voida siirtää paitsi perinnön kautta.

Klassikkosuoja on käytettävissä tekijänoikeuksien suojan päätyttyä.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen**
- 5 Teoskynnys ja teostyytit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>>
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Tekijä

- Käsite viittaa laissa ja sen tulkinnoissa sekä teoksen luoneeseen henkilöön että taloudellisten oikeuksien omistajaan ja/tai haltijaan.
- Oikeuksien omistaja tai haltija voi olla oikeushenkilö.
- Oletuksena tekijänä pidetään teoksessa nimettyä.
- Nimen maininta tai ©-merkintä teoksessa ei tuo oikeutta, ellei henkilö ole tehnyt teokseen persoonallista luomistyötä.
- Tekijän nimeä ei vaadita teokseen.
- Isyysoikeuden osalta on kunnioitettava tekijän anonymiteettiä, salanimeä ja nimen esitysmuotoa.
- Käännetyin teoksen oikeus on alkuperäisellä tekijällä ja kääntäjällä.
- Ideoija ja puhtaaksikirjoittaja ei ole tekijä.
- Teoksen toiseen muotoon siirtäminen ei yleensä tuo tekijyyttä, joten teoskappaleet voivat poiketa toisistaan huomattavasti.

Tekijänoikeuksien syntyminen

- Oikeudet syntyvät automaattisesti (vrt. patentti hakemuksesta).
- Vaatii persoonallisen luomistyön ns. teoskynnyksen ylittymiseen.
- Ei sisällä vaatimuksia iän, rekisteröinnin tai pidättämisen osalta.
- Joissakin maissa suositellaan rekisteröintiä (mm. Yhdysvallat) tai merkintää (mm. Italia).
- Oikeudet syntyvät henkilölle, mutta common law -maissa suoraan myös oikeushenkilölle (kuten työnantajalle työssä tehtyihin teoksiin).
- Oikeuksien saajana voi olla myös ryhmä henkilöitä, jolloin teoksen hyödyntämiseen on saatava kaikkien tekijöiden lupa.

Common law -mailla tarkoitetaan Iso-Britanniaa ja sen entisiä alusmaita, kuten Yhdysvaltoja, Kanadaa ja Australiaa.

Tekijänoikeuksien suoja-ajat

Suoja-ajalla tarkoitetaan tekijänoikeuslain suojan voimassaoloaika.

- Tekijänoikeus on voimassa teoksen (viimeisen) tekijän elinajan ja 70 vuotta hänen kuolinvuotensa päättymisestä.
- Tosin tekijänoikeuden suoja-aika lasketaan sen vuoden päättymisestä
 - jona teos julkistettiin, jos tekijän nimeä tai salanimeä ei ole ilmoitettu,
 - jona teos luotiin, jos teosta ei ole em. ohella myöskään julkistettu.
- Lähioikeuksien suoja-aika lasketaan sen vuoden päättymisestä,
 - jolloin valokuva on otettu,
 - esittävän taiteilijan esitys on esitetty,
 - ääni- tai kuvatallenne on tallennettu,
 - radio- tai televisiolähetys on lähetetty tai saatettu saataviin,
 - luettelon tai tietokannan vaatima työ on saatu valmiiksi tai kun se ensimmäisen kerran on saatettu yleisön saataviin.

Esimerkiksi Adolf Hitlerin kirjan "Mein Kampf" suoja-aika (70v) päättyi viimeistään 1.1.2016. Lauri Hirvensalo käänsi "Taisteluni" v. 1941.

Osin [Operight] ja [Ylönen]

Tekijänoikeuksien kattavuus

- Tekijällä on yksinoikeus määrätä teoksesta.
- Oikeudet koskevat kaikkia henkilöitä iästä huolimatta.
- Tekijänoikeuksia ei ole eläimillä, laitteilla ja ohjelmistoilla.
- Oikeudet syntyvät teokseen kokonaisuutena ja/tai mahdollisesti osina.
- Oikeudet koskevat teoksen kaikkia erilaisia teoskappaleita, kuten näytelmän teksti ja esitys sekä patsas ja siitä otettu valokuva.
- Tulkinta perustuu lakeihin, sopimukseen, toimialan käytänteisiin, tekijänoikeusneuvoston suosituksiin ja oikeuden päätöksiin.
- On kansainvälistä, mutta lähioikeudet pohjoismainen käytäntö.
- Tulkinta tapahtuu kunkin valtion oikeusasteissa.
- Common law -maiden tulkinta on poikkeava: *Teos on peräisin tekijältään, eikä ole kopioitu.* (Huomioidaanko copyrightin tulkinnassa teoskynnys?)

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>>
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 **Teoskynnys ja teostyytit**
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>>
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>>

Teoskynnys

- Ylittyminen vaatii tekijän persoonallista luomistyötä ja/tai ratkaisuja.
- Teoskynnyksen ylittymistä arvioitaessa tarkastellaan myös
 - teoksen omaperäisyyttä ja itsenäisyyttä,
 - teoksen erillisyyttä (yksi ja/vai useampi teos?) sekä
 - teoksen yksilöllisyyttä (kokoomateos).
- Teoksen tekeminen riittää, ts. ei vaadita suunnitelmallisuutta, hallittavuutta, keksimistä tai innovaatioita.
- Jos teoskynnys ei ylity, niin lähioikeudet ovat osin käytettävissä.
- Teoskynnystä ei mainita tekijänoikeuslaissa, mutta sitä käytetään tekijänoikeusneuvoston suosituksissa ja oikeustapausten päätöksissä.
- Tulkintaongelmia ratkaistaan mm. tekijänoikeusneuvostossa ja oikeusasteissa.

Kyseessä ei ole teos, jos kuka tahansa olisi samoista lähtökohdista toteuttanut samanlaisen. Ovatko Agoran portaikon ja ensimmäisen kerroksen nelikulmiomaalaukset teoksia?

Tekijänoikeuslaissa eri teostyyppejä

- Laissa ja tulkinnassa eroja kirjallisten, sävellyks- ja taideteosten välillä.
- Sama (kokooma)teos voi sisältää eri teoksia, jotka saavat oikeuksia yhdessä ja erikseen eri teostyyppien mukaisesti.
- Tietokoneohjelmat katsotaan ensisijaisesti kirjallisiksi teoksiksi, mutta mm. peleissä, multimediasa ja WWW-sivuilla muitakin teostyyppejä.

Teostyyppi vaikuttaa teoskynnukseen:

- Taiteellisen kuvan teoskynnys on alhainen.
- Havainnollistavan tai selittävän kuvan teoskynnys on korkea.
- Piirakkakaavio ja painike tuskin ylittävät teoskynnystä.
- Eliölajin anatomiaa esittävä kuva ei välttämättä ylitä teoskynnystä, mutta ravintoketjun esittämisessä on enemmän valinnanvaraa.
- Rakennusten osalta teoskynnys on asettunut hyvin korkealle.
Esimerkiksi ns. tyyppitalot eivät nauti tekijänoikeuden suojaa.

Persoonallinen luomistyö on ”helpompaa” taiteellisissa kuin käytännöllisissä teoksissa, koska tekijällä on enemmän ”liikkumavaraa”.

Esimerkkejä teoskynnyksestä

- Pallopelin säännöt tai ruokaohje eivät ole teoksia, koska niiden laatimisessa ei ole mahdollisuuksia persoonalliseen luomistyöhön.
- Miksi nimipäiväluettelo ja kielen oppikirjan sanasto ovat teoksia?
- Valokuva saa suojaa vähintään lähioikeuksien kautta.
- Kaaviokuva ei saa tekijänoikeuden suojaa, jos sitä tehtäessä ei ole mahdollisuutta persoonalliseen luomistyöhön.
- Mittausaineisto ei todennäköisesti ole teos, kuten ei myöskään tosiasioiden kokoelma taulukkona ilman "luovaa" valikointia.
- Onko ohjelmointikurssin harjoitustyö ja/tai sen työseloste teos? Onko tekijälle annettu mahdollisuuksia persoonalliseen luomistyöhön?

Taulukko, tietokanta ja kerätty aineisto saattavat saada suojaa

- lähioikeuden kautta, jos on vaatinut "huomattavan" työmäärän.
- Luettelosuojan ideana on suojata kokoamistyötä.

Tekijänoikeus vaatii tekijän luovaa panosta mm. tietojen omintakeiseen valikointiin ja jäsentämiseen liittyen.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>>
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyyppit
- 6 **Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen**
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>>
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>>

Tekijänoikeuksien siirtyminen

- Oikeuksia voidaan siirtää oikeushenkilöille ml. henkilöille sopimuksilla.
- Työsuhteessa tehdyn teoksen tekijänoikeudet siirtyvät joillakin aloilla (mm. tietokoneohjelmat) ilman sopimusta työnantajalle tai teettäjälle.
- Siirtyminen voi perustua mm. lakiin, työehto- tai työsopimukseen.
- Siirtosopimuksia ja lisenssijärjestelmiä hyödynnetään usein.
- Päällekkäiset tai peräkkäiset erilaiset sopimussuhteet (kuten työ ja toimeksianto) hankaloittavat oikeuksien siirtymisen tulkintaa.
- Hiljainen (konkludenttinen eli implisiittinen) sopimus tarkoittaa, ettei ole tehty kirjallista tai suullista sopimusta, mutta olosuhteiden perusteella on syntynyt sopimussuhde.
- Ajattelumalli sopimusten puuttuessa on, että työnantaja saa työntekijän työssään tekemään teokseen normaalin toimintansa edellyttämän käyttöoikeuden, ei siis omistus-, eikä tekijänoikeutta.

Hiljainen (konkludenttinen tai implisiittinen) sopimus ➡

- Mitään nimenomaista kirjallista tai suullista sopimusta ei ole tehty.
- Olosuhteista voidaan päätellä, että molemmat osapuolet ymmärsivät tai heidän olisi tullut ymmärtää sitoutuvansa johonkin.
- Yliopiston eri laitoksille toteutettujen harjoitustöiden osalta voisi ehkä soveltaa kyseistä tulkintaa. Aiheen valitessaan opiskelijanhan voitaisiin virheellisesti katsoa tehneen ”hiljaisen” sopimuksen.
- Samalla tapaa voitaisiin tulkita yritykselle palkattomasti kehitettävää sovellusta, joten tulkinta todennäköisesti pettäisi oikeudessa.
- Tiedossani ei ole käytännön tapausta, jonka perusteella voisi arvioida hiljaisten sopimusten tulkintaa opinnäytteisiin liittyen.
- Sekä tekijän että teosta hyödyntävän etujen mukaista on teoksen hyödyntämistapojen yksilöiminen kirjallisessa sopimuksessa ja/tai tarvittavien oikeuksien siirtäminen työsuhteen tai toimeksiannon sitoumusten kautta.

Ohjelmistojen tekijänoikeudet yliopistoissa

- Lain mukaan tietokoneohjelman ja tietokannan tekijänoikeudet siirtyvät työnantajalle, jos se on tehty täytettäessä työsuhteesta johtuvia tehtäviä. Yliopisto on työnantaja, ei tiedekunta tai esimies.
- **Henkilökunnan toteuttamien ohjelmien oikeudet** eivät aina siirry oikeushenkilönä toimivalle yliopistolle ilman oikeuksiensiihtosopimusta.
- Rajoitus koskee etenkin tutkimus- ja opetushenkilökuntaa yliopistoissa lukuunottamatta maanpuolustuskorkeakoulua (laissa maininta).
- Ei välttämättä koske mm. tutkimusapulaisia, toimistohenkilökuntaa ja ATK-tukea. Työnimikkeen sijaan tarkasteltaneen työn itsenäisyyttä.
- Tekijänoikeuslaissa otetaan kantaa vain tietokoneohjelmien oikeuksien siirtymiseen. Kuvien, äänien, ohjeiden, dokumenttien ja muiden ohjelmaan liittyvien tulosten siirtymisestä tulee sopia erikseen.
- Siviilipalveluksessa tehtävien teosten oikeudet saattavat siirtyä palveluspaikalle ilman erillistä sopimista, mutta siirtymiselle ei ole lakisääteistä perustaa (yliopiston lakimiehen tulkinta).

Opinnäytteiden tekijänoikeudet

- Opiskelu ei ole työsuhde, joten **opiskelijalla on aina tekijänoikeus opinnäytteisiinsä**, ml. tutkielmat, harjoitustyöt ja erikoistyöt sekä demo- ja tenttivastaukset (huomioi teoskynnys).
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta kuitenkin **velvoittaa yliopiston toimittamaan opinnäytteen sitä pyytävälle** (sovelletaan lähinnä vain tutkielmiin).
- Em. laki **ei anna yliopistolle oikeutta** valmistaa opinnäytteistä kappaleita, eikä asettaa niitä saataviin (ei siis oma-aloitteisesti).
- Tarvitaan oikeuksiensiihtosopimus, kuten Jyväskylän yliopiston kirjaston tutkielmapankin tapauksessa.
- Jos opiskelija on opintojen ohella työsuhteessa yliopistoon, työssään tekemien teosten oikeuksia saattaa (osittain) siirtyä työnantajalle.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>■
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyytit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 **Muiden oikeudet teoksiin**
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>■
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Teosten hyödyntäminen

- Perustuu tekijänoikeuden ns. rajoitukseen (laissa omat luvut).
- Julkistetut teokset ovat osin hyödynnettävissä ilman tekijän lupaa.
- Saa valmistaa **yksityiseen käyttöön**, paitsi rakennuksista (teoskynnys korkealla) ja **tietokoneohjelmista** (ei säädetty rangaistavaksi).
- **Sitaatteja** eli lainauksia saa ottaa teoksista.
- On oikeus levittää teoksen kappaleita (ei kopioita) rajoitetusti.
- Vapaa esittämisoikeus yleishyödyllisissä tilaisuuksissa (ml. kirkolliset).
- Omistajalla on valta muuttaa rakennusta ja käyttöesineitä.
- Kopioita voi valmistaa mm. opetustoiminnassa, arkistoissa, kirjastoissa ja museoissa rajoitettuun tarkoitukseen.
- Vapaa hyväksikäyttöoikeus mahdollistaa käytön hankkimatta erillistä suostumusta tekijältä (rajoitusten puitteissa).
- Joitakin teoksia on suljettu tekijänoikeuslain ulkopuolelle, kuten Suomen laki sekä viranomaisten päätökset ja lausunnot.

Yksityinen käyttö

- Saa ottaa tai valmistuttaa pari kopiota omaan tai jonkun muun henkilökohtaiseen käyttöön.
- Ei tarvitse omistaa kokonaan tai osinkaan kopioitavaa teosta.
- Opiskelu on yksityistä käyttöä, opetus ei.
- Rajattu perhe- ja kaveripiiri on yksityistä käyttöä.
- Työ ja ansiotoiminta ei ole yksityistä käyttöä, eikä järjestötoiminta.
- Teoksessa oleva kopiointikielto ei ole pätevä (ellei sopimus sido).
- Tietokoneohjelmaa ja (ainutlaatuista) rakennusta ei saa kopioida.
- Laittomasti valmistetun teoskappaleen kopiointi ei ole sallittua (tekijänoikeuslaissa ns. laillisen lähteen vaatimus).
- Tehokkaan kopiointisuojausten murtaminen on kiellettyä.
- Kopiointisuojausten murtaminen on kuitenkin sallittua, jos teoskappale on laillisesti hankittu ja ilman suojausten "kiertämistä" teosta ei saa kuultavaksi tai nähtäväksi.

Siteeraaminen

- On sallittua ottaa teoksesta sitaatti ns. hyvän tavan mukaisesti tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa.
- Lähde eli teos ja tekijä on mainittava.
- Siteeraamisen pituudelle ei ole asetettu ylärajaa.
- Moraaliset oikeudet vaativat asiallisen yhteyden teokseen (ei siis mm. sisältöä tai asiayhteyttä vääristelevä).
- Ei salli suoria otteita, eli oman tekstin korvaamista kopiolla.
- **Sitaatin tulee vedota** tekijän näkemykseen sen arvostelemiseksi, tukemiseksi, perustelemiseksi, havainnollistamiseksi tai vertailemiseksi.
- Näyttökaappaukset ovat vetoamisfunktion perusteella mahdollisia.
- Myös muut kuin tekstisitaatit ovat mahdollisia, mutta Suomessa on vähän ennakkotapauksia.
- Tekijänoikeuslaissa on myös ns. kuvasitaatti.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyypit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 **Tietokoneohjelmien tekijänoikeus**
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Tietokoneohjelmien suojan tavoitteita ja periaatteita

- Tietokoneohjelmien tekijänoikeussuoja on oikeuskäytäntönä uusi.
- Ohjelmista ei saa valmistaa kopiota yksityiseenkaan käyttöön.
- Suoja ei saisi ulottua ideoihin, menetelmiin ja algoritmeihin.
- Tekijän tulee saada kehityspanoksensa pois.
- Suojan ei tulisi estää alan kehittymistä.

Suojan ”väärinkäytöksiä” ja ongelmia esiintyy runsaasti:

- Tekijänoikeuksia ja patenteja käytetään kilpailukeinoina ja markkinoiden valtaamiseen, kuten viime vuosikymmeninä yleisissä matkapuhelinvalmistajien välisissä patenttioikeudenkäynneissä.
- Oikeusasteet eivät aina tunne sovellusala riittävästi.
- Esimerkiksi Yhdysvalloissa on tehty alemmissa oikeusasteissa epämääräisiä päätöksiä (*Copyright vs. teoskynnys*).
- Yhdysvalloissa ja EU:ssa on tehty heikkoja patenttiratkaisuja.

Onko mieltä antaa tietokoneohjelmille 70 vuoden suoja-aika?

Ohjelmien kopiointi sallittua tietyissä tapauksissa

- Lisenssi sallii tietyin ehdoin.
- Ohjelman käyttöä varten (kopio muistiin).
- Varmuuskopiointia varten (laki vahvempi kuin lisenssien ehdot).
- Kotona voi käyttää työtehtäviin samaa ohjelmaa kuin työpaikalla, jos lisenssi ei ole samaan aikaan käytössä työpaikalla.

- Lisenssin edelleenmyynti ei välttämättä ole sallittua (sopimus estää?).
- On oikeus tehdä tietokoneohjelmaan käytön vaatimia muutoksia.
- On oikeus selvittää ohjelman ideoita ja periaatteita (engl. *reverse engineering*), kuten
 - yhteensopivuus ohjelmien välillä, ja/tai
 - tiedostoformaatin selvittäminen ohjelman perusteella.

Välttää piraattiohjelmia! Tutustukaa lisenssiehtoihin!

Tekijänoikeuden merkitseminen

- Copyright © 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 Jukka-Pekka Santanen.
- Merkintä ei tuo tekijänoikeutta teokseen, jos teoskynnys ei ylitä.
- Merkintä ei tuo tekijänoikeutta teokseen, jos henkilö ei ole tehnyt persoonallista luomistyötä teokseen.
- Esimerkiksi tavoitteet esittänyt, vaatimusmäärittelyn laatinut tai algoritmin esittänyt ei ole lähdekoodin tekijä.
- Merkintää ei lain mukaan tarvita, mutta se kannattaa.
 - Tekijä voi hyötyä, kun hänet on ilmaistu.
 - Teoksen tekijäksi oletetaan tekijäksi kirjattu.
 - Riitatapauksissa rikkomus voidaan tulkita joissakin maissa tahalliseksi.
 - Jotkin kehitysmaat eivät kuulu Bernin sopimukseen, joten niissä ©-merkintä edellytetään tekijänoikeuden osoittamiseen.
- ©-merkintä sijoitetaan yleensä lähdekooditiedostojen alkuun ja päävalikkoon (valikkokomento *Ohjelmasta* tai *About*).

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyypit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 **Tekijänoikeuksien rikkominen**
- 10 Projektien sopimuksista >>
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Oikeuksia on rikottu

- Voit esittää vaatimuksia toimenpiteiden ja hyvitysten osalta.
- Voit kääntyä rikkoneen palveluntarjoajan ja organisaation puoleen.
- Voit nostaa vahingonkorvauskanteen ns. siviilijuttuna.
- Voit tehdä rikosilmoituksen poliisille.

Rikkomuksen vakavuutta arvioidaan mm. seuraavasti:

- Onko kyseessä **tietoinen** tai **tahallinen** teko?
- **Tuottamuksellisessa** teossa on ollut perusteltu syy epäillä teoskappaleen laillisuutta.
- **Ankaran vastuun periaate** koskee myös vilpittömästi toiminutta.

Yliopiston henkilökunnasta kaikki eivät tiedosta tekijänoikeuksia:

- Valvokaa omien tutkielmienne tai julkaisujenne hyödyntämistä.
- Tiedostakaa ohjelmienne tekijänoikeuksien mahdollinen siirtyminen.
- Varmistakaa muiden ohjelmien ja komponenttien hyödynnettävyys.
- Vaatikaa oikeuksiensiirtosopimusta tai ohjelmistolisenssin hankkimista.

Tekijänoikeusrikkomus tai -rikos

- Tekijänoikeusrikkomuksesta voidaan tuomita sakkoihin, sekä
- tekijänoikeusrikoksesta sakkoihin tai vankeuteen enintään 2 vuodeksi.
- Tekijälle tulee maksaa ”kohtuullinen hyvitys” määräytyen yleensä lisenssin hinnan perusteella.
- Tekijälle on maksettava korvaus mm. ansionmenetyksen perusteella.
- Teoskappale ja sen valmistuksessa käytetty apuväline tulee hävittää.
- Rikoksessa käytetyt välineet ja rikoksella saavutettu hyöty tuomitaan menetettäväksi valtiolle.
- Tietokoneohjelman tai tietokannan kopioimista yksityiseen käyttöön ei ole säädetty rangaistavaksi.
- Hyvitys tai korvaus oikeudenhaltijalle voi olla huomattava.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa ►
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyyppit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista ►►**
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista ►►

Organisaatioiden sopimuskäytännöistä

Organisaatio pyrkii yhtenäisiin ja hallittaviin sopimuskäytäntöihin.

- Sopimukseen liittyvien riskien minimoimiseksi erilaisten sopimusmallien määrä pyritään minimoimaan.
- Yleisimpiä ohjelmistoprojekteissa tarvittavia sopimuksia ovat mm. projektisopimus, oikeuksiensierotosopimus ja vaihtolosopimus.
- Kullekin olennaiselle kohderyhmällä on kustakin sopimustyyppistä korkeintaan yksi sopimusmalli.
- Projektin tilaajat ja asettajat saattavat neuvotella pitkäänkin, kumman sopimusmallia käytetään ja mitä muutoksia tulee tehdä.
- Saattaa olla helpompi sopia projektisopimuksessa eri sopimusten tulkintajärjestyksestä kuin saada muutoksia sopimustekstiin.
- Esimerkiksi tietotekniikan opiskelijaprojekteissa pariin kertaan on määritetty projektisopimus yrityksen tarjoamaa vaihtolosopimusta vahvemmaksi, jolla on rajattu vaihtolosopimuksen heikkouksia.

Sopimuksen sisältö

- Sopimuksen osapuolet,
- sopimuksen tarkoitus,
- määritelmät kuvaten sopimuksessa käytettävät käsitteet,
- sopimuksen kohde,
- siirrettävät oikeudet ja/tai tulokset,
- maksut ja muut velvollisuudet,
- toimitusehdot ja sopimussakot,
- vastuut ja vahingonkorvaukset,
- erimielisyyksien ratkaisutavat ja -paikka, sekä
- osapuolten allekirjoitukset päiväyksineen.

Allekirjoittajien on huomioitava ainakin seuraavat asiat:

- Kunkin osapuolen tulee saada sopimuksesta allekirjoitettu kappale.
- Voi olla järkevä kirjata kullekin sivulle nimikirjaimensa, ettei sivuja vaihdeta allekirjoituksen jälkeen.

Sopimusten ongelmia

- Epäselvä tai epätarkka sisältö tai muoto vaikeuttaa tulkintaa.
- Olennaiset asiat ovat unohtuneet sopimuksesta.
- Sopimuksen täytäntöönpano on vaikeaa johtuen mm. liian tiukoista sopimusehdoista, joka voi tehdä sopimuksesta osin tai kokonaan pätemättömän.
- Useat samaa kohdetta käsittelevät sopimukset saattavat olla ristiriitaiset, joten sopimusten etusijajärjestys tulee määrittää.
- Osapuolet tai ulkopuoliset (kuten lakimiehet) eivät riittävästi ymmärrä sovittavia asioita, kohteita tai kohdealueen toimintaa.

Sopimusoikeudessa epäselviä kohtia tulkitaan sopimuksen laatineen vahingoksi. Pyydä tarvittaessa sopimuksen laatintua sopimusosapuolta kuvaamaan epäselvien kohtien merkitystä ja tarkoitusta.

Teosten hyödyntämisen sopimusmahdollisuuksia

- Pakkolisenssijärjestelmät mahdollistavat oikeuksien hyödyntämisen korvauksen suorittamalla ilman tekijän lupaa.
- Oikeuksia teokseen voi ostaa sopimuslisenssijärjestelmiä hyödyntäen mm. tekijää edustavien järjestöjen kautta (Suomessa mm. Teosto, Kuvasto, Gramex ja Kopiosto).
- Eri toimialojen käytänteet ja hiljaiset sopimukset saattavat mahdollistaa oikeuksien siirron.
- Kustannussopimus kustantajan kanssa on yleinen kirjallisuudessa.
- Oikeuksiensiirtosopimus **yleensä selkeyttää** tulkintaa.
- Suullinen sopimus riittää, mutta hankala todistaa riitatilanteessa.
- Kirjallinen sopimus on aina suositeltava muiden teosten oikeuksia hankittaessa sekä omien teosten oikeuksia muille siirrettäessä.
- Eri toimialoilla löytyy valmiita vakiosopimus pohjia.

Jyväskylän yliopiston sopimusmalleja löytyy sivulta (vaatii kirjautumisen)
<https://uno.jyu.fi/fi/ohjeet/lakiasiat/lakiasiat-1/sopimusmallit>.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>■
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyytit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>■
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus**
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Eritasoisia oikeuksia

- Käyttöoikeus** antaa oikeuden käyttää teoskappaletta (vrt. ohjelmistolisenssi).
- Omistusoikeus** antaa oikeuden myydä teoskappaleen (vrt. kirja tai CD-levy).
- Tekijänoikeus** antaa yksinoikeuden määrätä teoksen taloudellisista oikeuksista, ts. valmistamisesta, yleisön saataville saattamisesta sekä julkisesta esittämisestä ja näyttämisestä (vrt. pro gradu -tutkielma).

Käytännössä **oikeuksiensiirtosopimuksessa voidaan määrittää em. oikeuksien sisältöä**. Esimerkiksi käyttöoikeus voidaan määrittää kattamaan myös joitain omistus- tai tekijänoikeuteen tulkittavia oikeuksia.

Tarvittavien oikeuksien määrittely

Periaatteena on antaa riittävät oikeudet tarpeisiin nähden, ml.

- käyttö-, omistus- ja/tai tekijänoikeus,
- valmistaa teoskappaleita (millä eri tavoilla?),
- käyttää, näyttää ja esittää teosta sekä
- levittää teoksen kappaleita.
- Em. oikeudet voidaan kattaa käsitteellä ”kaikki oikeudet”.
- **Kaikki oikeudet eivät oletuksena sisällä teoksen muunteluoikeutta eivätkä oikeuksien edelleenluovutusoikeutta.**
- **Yksinoikeus** luovutettaessa ainoastaan saajalla on oikeus tulokseen.
- **Rinnakkainen oikeus** luovutettaessa oikeuden saajan ohella
 - määritelty oikeus tulokseen säilyy myös sen omistajalla ja/tai
 - kyseinen oikeus on mahdollista siirtää myös muille saajille.
- Oikeuksia voidaan rajata mm. alueellisesti, toimialan tai käyttökohteen mukaan, kuten opiskelijaprojekteissa opetus-, tutkimus- ja esittelytarkoituksiin.

Sopimuksessa huomioitavia muita asioita ➡

- Sovitaanko tuotteen takuusta, ylläpidosta ja kehittämisestä?
- Tarvittaessa kannattaa sopia korvauksista liittyen mm. sopimusrikkomuksiin, viivästymisiin ja vahinkoihin.
- Missä käräjäoikeudessa tai välimiesoikeudessa sopijaosapuolten sopimussuhteen rikkomukset ja tulkinnan erimielisyydet käsitellään.
- Kenellä on työ- ja virkasuhteessa luodun aineiston oikeudet?
- Kenellä on opiskelusuhteessa luodun aineiston oikeudet?
- Yhteisteoksen (useampi tekijä) tai yhteenliitetyn teoksen (tekijöiden osuudet erotettavissa) käyttö edellyttää lupaa kaikilta.
- Oikeuksien luovuttajalla on oltava luovutettavat oikeudet tekijänä tai sopimusten kautta (ehdottomasti mainittava sopimuksessa).

Eo. asiat kannattaa varmuuden vuoksi kirjata sopimukseen, vaikka niihin liittyviä riskejä ei juurikaan ennakoitaisi.

Esimerkkinä JY:n kirjaston verkkojulkaisusopimus

Tekijä toimittamaansa opinnäytteeseen liittyen

- antaa luvan teoksen saattamiseen avoimen tietoverkon välityksellä yleisön saataville, selailtavaksi, kopioitavaksi ja tulostettavaksi,
- vastaa teoskappaleen olevan saman kuin tiedekunnalle luovuttamansa,
- vastaa teoksen sisällöstä ja oikeuksistaan siihen,
- vakuuttaa omaavansa oikeudet teoksen kuviin ja oheisaineistoon,
- vastaa mahdollisista kolmansien osapuolten vaateista, sekä
- on korvausvelvollinen sopimusrikkomuksensa tapauksessa.

Kirjasto

- rekisteröi teoksen luetteloon ja tallentaa sen arkistopalvelimelle,
- takaa teoksen saatavuuden verkosta sopimuksen voimassaolon ajan,
- ei suorita tekijälle, eikä vaadi yleisöltä korvausta teoksen käytöstä,
- omaa pysyvän (myös irtisanomisen tapauksessa) oikeuden muuntaa ja kopioida teosta pitkäaikaissäilytyksen mahdollistamiseksi.

Kyseistä julkaisusopimusta ei enää löydy yliopiston WWW-sivuilta.

Sovellusprojektien projektisopimusmallin sisältö

1. Sopimuksen osapuolet	rinnakkaiset oikeudet,
2. Määrittelyt	7.3. jäsenten osalta projektin käyttö
3. Projektin taustaa ja sopimuksen kohde	referenssinä ja mahdolliset tulosten
4. Suunnitteludokumentit ja etusijajärjestys	rinnakkaiset oikeudet,
5. Johtoryhmä ja kokousten päätösvaltaisuus	7.4. ulkopuoliset teokset ja osapuolten
6. Osapuolten velvollisuudet	toimittamat välineet, sekä
6.1. tilaajan osalta maksu, ohjaajat, laitteet ja ohjelmistot,	7.5. oikeuksien siirtyminen.
6.2. laitoksen osalta ohjaajat, tilat, laitteet ja ohjelmistot sekä	8. Tulosten julkisuus ja salassapito
6.3. jäsenten osalta tulokset, projektin läpivienti ja työmäärä.	9. Maksut ja maksuaikataulu
7. Osapuolten oikeudet	10. Muutokset sopimukseen ja suunnitteludokumentteihin
7.1. tilaajalle luovutettavat tulokset oikeuksineen,	11. Projektin ja sopimuksen alkaminen ja päättäminen
7.2. laitoksen osalta maksu, projektin käyttö referenssinä ja mahdolliset tulosten	12. Takuu ja ylläpito
	13. Vahingonkorvaukset ja erimielisyyksien ratkaiseminen
	14. Allekirjoitukset ja sopimuksen päiväys

Katso <http://www.mit.jyu.fi/palvelut/sovellusprojektit/sopimus.html>.

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>■
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyytit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>■
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi**
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Ohjelmistojen lisenssisopimukset

Lisenssin kautta tekijänoikeuden omistaja tai haltija antaa käyttäjälle, välittäjälle tai kehittäjälle ohjelmiston käyttöön, omistajuuteen ja/tai tekijänoikeuteen sisältyviä oikeuksia.

- Kaupalliset lisenssit eivät yleensä anna omistus-, jakelu-, esittämis-, muuntelu- tai edelleenluovutus-oikeutta, mutta
- toisaalta vapaan lähdekoodin lisenssit ainakin osittain antavat.
- Lisenssisopimuksissa on suuria eroja poiketen mm. oikeuksien ja velvollisuuksien osalta.
- Lisenssiehdot ovat hankalasti ymmärrettäviä, mm. kaupalliset ja GPL.
- Sopimustekstit voivat olla suoria käännöksiä (englannista).
- Sopimusehdot voivat olla osittain Suomen lakien vastaisia.
- Lisenssisopimusten tulkinnassa on siis monesti ongelmia.

Lisenssisopimuksen ideana on sitoa teosta hyödyntävä sopimukseen, jonka kautta hän saa tarvitsemiaan oikeuksia. Ehdot voivat olla tekijänoikeuksia tiukempia tai jopa lainvastaisina pätemättömiä.

Oppilaitosisenssit

- On hankittu pääasiassa kurssien eli opetuksen tarpeisiin.
- Eivät välttämättä salli kaupallista käyttöä:
 - Onko tuloksena kaupallinen ohjelmistotuote?
 - Saako tekijä korvauksen työstään?
 - Onko ohjelma tarkoitettu yksityiseen vai laajempaan käyttöön?
- Rajoitteet on siis huomattava jo opinnäytteiden yhteydessä, tuotannollisesta ohjelmistokehityksestä puhumattakaan.

Käyttäessänne ohjelmistoa opinnäytteessä tai työtehtävissänne yliopistossa tiedostakaa ainakin seuraavat asiat:

- Yliopiston henkilökunnasta ei monikaan (riittävästi) tunne lisenssisopimuksien sisältöä tai edes tekijänoikeuslakia.
- Työntekijän ja opiskelijan kannattaa tutustua hyödynnettävien ohjelmistojen lisensseihin ennenkuin ottaa niitä käyttöönsä.
- Tulee tarvittaessa vaatia ns. täyslisenssin hankkimista.

Ohjelmille voi asettaa käyttöehtoja

- Kokeilun ajallista pituutta tai käyttökertoja on rajattu.
- Toimintoja on karsittu tai käyttöä rajattu (kuten tiedostotyypit).
- Käyttöä on rajattu mm. kaupallisesti tai alueellisesti.
- Onko ohjelma ainoastaan ajettavissa?
- Voiko ohjelmaa muunnella ja edelleenluovuttaa?
- Voiko muokattuja lähdekoodeja luovuttaa?
- Voiko ohjelmaa käyttää osana laajempaa ohjelmistoa?
- Voiko lähdekoodia tai sen osia käyttää osana toista ohjelmistoa?
- Vaatiiko käyttö maksua tai ilmoitusta?

Tekijän kannattaa kirjata em. käyttöehtoja kehittämänsä ohjelman lisenssiin, jotta hyödyntäjät uskaltavat käyttää ohjelmaa ja tekijän asettamat käytön rajoitukset ovat yksikäsitteiset ohjelman hyödyntäjille.

Julkisia, ilmaisia ja avoimia ohjelmia

Kannattaako aina pitää kiinni tekijänoikeuksistaan, vai saisiko hyötyä jakamalla ohjelmaa vapaan lähdekoodin alla? Etuja voivat olla mm.

- useamman kehittäjän houkuttelevuus ohjelmiston kehittämiseen,
- kehittäjien tunnettavuuden kasvattaminen ja taitojen esilletuonti.

Avoimen lähdekoodin lisenssejä

- ovat mm. AFL, Apache, GPL, LGPL ja MIT.
- Antavat ehdollisen luvan ohjelman hyödyntäjälle.
- Jos asetetut ehdot eivät miellytä, ei lupaa hyödyntää ohjelmaa.
- GPL ja LGPL "saastuttavat" ts. pakottavat niiden mukaiseen tietojärjestelmään liitettävät ohjelmat ja moduulit ko. lisenssin alle.
- GPL:n ja LGPL:n lisenssitekstit ovat hankalasti ymmärrettäviä.

Avoimen lähdekoodin ja vapaitten ohjelmistojen lisenssejä esitellään mm. sivuilla <http://opensource.org/licenses> ja <http://www.gnu.org/licenses/licenses.html>.

Lisenssityyppejä

Public Domain eli julkisohjelmassa tekijä on "luopunut" taloudellisista tekijänoikeuksistaan tai tekijänoikeudet ovat vanhentuneet.

Freeware eli ilmaisohjelmassa sovellus on ilmaiseksi käytettävissä, mutta tekijä ei ole luopunut oikeuksistaan.

Shareware ohjelma on käytettävissä ilmaiseksi rajoitetusti, ja tekijä ei ole luopunut oikeuksistaan.

"Eksoottisempia" lisenssityyppejä ovat mm.

Beerware ohjelman käyttäjä tarjoaa oluen tekijänoikeuden omistajalle tavatessaan.

Cardware ohjelman käyttöönotto lähettää kortin tekijänoikeuden omistajalle.

Ohjelmistossa mainitun lisenssityypin perusteella ei voi päätellä lisenssin sisältöä, joten **lisenssiehdot saattavat poiketa yo. tulkinnoista.**

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>■
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyypit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>■
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 **Vaitiolosopimus**
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>

Vaitiolosopimuksessa huomioitavaa

- Voidaan puhua myös salassapito- tai luottamuksellisuussopimuksesta,
- englanniksi *non-disclosure agreement* (NDA), *confidentiality agreement* (CA), *confidential disclosure agreement* (CDA), *proprietary information agreement* (PIA) tai *secrecy agreement*.
- Lue tarkasti ja ajatuksella läpi.
- Sopimus saattaa olla osin tai kokonaan pätemätön.
- Pyydä tarvittaessa kuvaamaan epäselvien kohtien merkitystä ja tarkoitusta, sillä epäselviä kohtia tulkitaan laatijan vahingoksi.

Muita vaitiolosopimuksesta huomioitavia asioita

- Kyseessä on henkilökohtainen sopimus, ts. yksittäisen sopimuksen ei yleensä tulisi koskea ryhmää tai organisaatiota.
- Sallivatko aiemmat sopimukset ja työsuhteet?
- Onko mahdollisia eturistiriitoja tiedossa?

Mistä vaitiolosopimuksessa yleensä sovitaan?

Salassapidon kohteina ovat

- osapuolten toisilleen toimittamat sekä
- mahdollisesti osapuolten yhteistoiminnassa kehittämät (ellei sovita projekti- tai oikeuksiensiirtosopimuksessa)
- ohjelmat, laitteet, dokumentit, materiaalit ja/tai tiedot.

Salassapitoa rajataan yleensä sopimuksessa mm. seuraavasti:

- Vaitiolo rajataan yleensä koskemaan tiettyä organisaatiota, projektia, työsuhdetta, aikajännettä ja/tai tulosjoukkoa.
- Salassapidon rajoitukset voivat liittyä mm. julkiseen ja laillisesti saatuun tietoon ja muuta kautta allekirjoittajan tietoon tulemiselle.
- Voimassaoloaika ohjelmistokehityksessä monesti rajataan vuosiin.
- Joidenkin tietojen (kuten henkilöiden terveystiedot ja liikesalaisuudet) osalta voi vaitiolo-velvollisuus olla huomattavasti pidempi.

Korvaussumma ja/tai riidan käsittelypaikka yleensä mainitaan.

Mistä ei tulisi sopia?

- Oikeuksien siirrosta (erillinen oikeuksiensiirtosopimus tai työsopimus),
- kilpailukiellosta tai työhön siirtymiskiellosta (yleensä vain johtajille).

Sovellusprojektien vaitiolosopimusmalli

1. Projekti ja siihen sisältyvät sopimukset

Tämä sopimus (jäljempänä Sopimus) on *Nörtti*-nimisen opiskelijaprojektiin (jäljempänä Projekti) kuuluva salassapitovelvollisuutta koskeva sopimus *Euro-Huus Oy*:n (jäljempänä Toimeksiantaja) ja allekirjoittaneen välillä. Jos Projektin tulokset ja läpiviennin määrittävän erillisen projektisopimuksen ja Sopimuksen välillä on ristiriitaa, sovelletaan ensisijaisesti projektisopimusta.

2. Salassapidon kohteet, ehdot ja rajoitteet

Toimeksiantajan allekirjoittaneelle Projektin aikana toimittama *tieto, asiakirjat, käsikirjat ja muu aineisto tai niiden osat* (jäljempänä Materiaali) ovat luottamuksellisia. Allekirjoittanut ei saa hyödyntää Materiaalia Projektin ulkopuolisiin tarkoituksiin, eikä luovuttaa Materiaalia kolmannelle osapuolelle ilman Toimeksiantajan kirjallista lupaa. Materiaali tulee Projektin päättyessä *palauttaa Toimeksiantajalle tai tuhota, eikä siitä saa jäädä kappaleita tai kopioita allekirjoittaneelle*.

Edellä mainitut ehdot eivät koske Materiaalia,

- a. joka on ollut allekirjoittaneen hallussa ennen Projektin alkamista,
- b. joka tulee allekirjoittaneen haltuun Projektin päättymisen jälkeen,
- c. joka on tai tulee julkiseksi ilman, että allekirjoittanut rikkoo Sopimusta,
- d. jonka allekirjoittanut voi osoittaa saaneensa laillisesti kolmannelta osapuolelta,
- e. jonka allekirjoittanut yksin tai yhdessä kolmansien osapuolten kanssa on toteuttanut tai
- f. jonka julkistamiseen Toimeksiantaja on antanut suostumuksensa.

3. Voimassaoloaika ja vahingonkorvaukset

Allekirjoittanut hyväksyy Sopimuksen ehdot, sekä sitoutuu noudattamaan niitä Projektin ajan ja *kolmen* vuoden ajan Projektin päättymisen tai purkamisen jälkeen. Mikäli allekirjoittanut rikkoo Sopimuksen ehtoja hän joutuu korvausvelvolliseksi aiheuttamistaan välittömistä vahingoista. *Korvausten enimmäismäärä on rajoitettu Projektin maksujen kokonaissummaan.*

Asiakokonaisuudet

- 1 Aineettomat oikeudet
- 2 Tekijänoikeuksien historiaa >>■
- 3 Tekijänoikeuslaki
- 4 Tekijä ja tekijänoikeuksien syntyminen
- 5 Teoskynnys ja teostyytit
- 6 Tekijänoikeuksien siirtyminen ja siirtäminen
- 7 Muiden oikeudet teoksiin
- 8 Tietokoneohjelmien tekijänoikeus
- 9 Tekijänoikeuksien rikkominen
- 10 Projektien sopimuksista >>■
- 11 Oikeuksiensiirtosopimus
- 12 Ohjelmistolisenssi
- 13 Vaitiolosopimus
- 14 Esimerkkejä tekijänoikeuksiin liittyvistä tapauksista >>>

WWW-sivujen linkitykset

Tarkastellaan yhdeksän esimerkkitapauksen kautta tekijänoikeuslakia sekä sen mahdollista tulkintaa tai tulkinnoissa huomioitavia asioita.

Huomioi esimerkkien olevan tulkinnanvaraisia. Valmiita tulkintoja ei ole esitetty kaikissa esimerkeissä, ja esitetyissäkin tulkinnoissa voi olla virheitä ja/tai puutteita.

.....

Missä tapauksissa on sallittua tai kiellettyä linkittää WWW-sivu tai sen sisältöä toiseen dokumenttiin

- normaalia linkkiä,
- ns. syvää linkkiä (linkki dokumentin sisälle),
- upotettua elementtiä (kuten kuvaa tai videota) tai
- kehykseen sijoittamista käyttäen?

Miten taloudellisten oikeuksien ohella tulee huomioida moraaliset oikeudet?

Dokumentin tai sen osan kopioiminen

Miten tulkitaan tilanteita, joissa henkilö kopioi

- dokumentin omaan käyttöönsä?
- dokumentin omaksi WWW-sivukseen verkkoon?
- osan dokumenttia omaksi WWW-sivukseen verkkoon?
- dokumenteista osia ja muodostaa niistä suoraan WWW-sivun verkkoon?
- dokumenteista osia ja muodostaa niistä sisältöä, rakennetta tai esitystapaa muokaten WWW-sivun verkkoon?

Muuttuuko edellisten kohtien tulkinta jotenkin, jos tekstin sijaan kopioidaan kuvia, musiikkia, elokuvia, multimedialla tai tietokoneohjelmia?

Esimerkkitapauksia:

- A: Salliiko laki WWW-sivulta löytyvän seminaariesitelmän kopioinnin omiin nimiinsä oman sivunsa alle?
- B: Voiko kaaviota, piirrosta, kuvaa, logoa tai tuotemerkkiä käyttää osana omaa teosta?

Miten poikkeavat taiteellisten teosten oikeudet käytännöllisistä teoksista?

Luvottomalla tavalla toteutetun teoksen tekijänoikeudet

Miten käy dokumentin tai tietokoneohjelman tekijänoikeuksien, jos henkilö

- laatii teoksen tai sen osan (esim. kuvat) laittomalla ohjelmalla?
- laatii yritykselle teoksen luvottomasti yliopiston koneella?
- käyttää ilman lupaa ohjelmaa tai lähdekoodia osana ohjelmaansa?

Tapaukseen liittyviä kysymyksiä ja huomioita ovat mm.

- Kenelle syntyneiden teosten tekijänoikeudet kuuluvat?
- Salliiko lisenssi ohjelmiston hyödyntämisen tietyillä ehdoilla?
- Perustuuko tulkinta tekijänoikeuteen vai johonkin toiseen lakiin?
- Laittomalla ohjelmalla luodun teoksen tekijänoikeudet syntyvät tekijälle, kuten myös luvattomien työkalujen käytön yhteydessä.
- Laiton käyttö voi kuitenkin johtaa seuraamuksiin käyttöehtojen, sopimusten tai muiden lakien perusteella.

Ohjelmointi- ja opinnäytetöiden tekijänoikeudet

Opiskelija tekee ohjelmointityön tai opinnäytetyön oppilaitokselle.

Syntyvätkö tekijänoikeudet

- opiskelijalle,
- ohjaajalle,
- laitokselle,
- yliopistolle vai
- osalle em. osapuolista?

Onko tekijänoikeuksien syntymiseen tai siirtymiseen vaikutusta seuraavilla:

- Tekijä ei saa mitään korvausta työstään.
- Tekijä saa korvauksen työstään.
- Kyseessä on kirjallinen työ tai ohjelma.
- Joko opiskelija tai ohjaaja on tehnyt ”persoonallisen luomistyön”.

Ilman korvausta lähes poikkeuksetta tekijänoikeudet syntyvät ainoastaan opiskelijalle, ellei kyseessä ole pelkkä ideointi tai ”puhtaaksikirjoitus” (ts. ohjaajan esittämän ratkaisun suora siirtäminen ohjelmaksi). Ideoijan ja sihteerin luomistyöhön ei yleensä tekijänoikeuslain näkökulmasta sisälly persoonallista ilmaisua.

Tiedossani ei ole kyseisen aihepiirin oikeustapausta lain tulkitsemiselle.

Opiskelijan ohjelmointitöiden käyttöoikeudet

Voiko laitos ja/tai yliopisto käyttää (käyttöoikeus, lisenssi) opiskelijan opintoihin toteuttamaa tietokoneohjelmaa tai levittää sitä laitoksen tai yliopiston ulkopuolelle?

- Kirjallisen sopimuksen tapauksessa tulkinta yleensä yksiselitteinen.
- Jos opiskelija saa ohjelmointityöstään korvauksen, ohjelman tekijänoikeudet todennäköisesti siirtyvät työnantajalle (maksajalle).
- Tekstidokumenttien yhteydessä oikeudet eivät välttämättä siirry (ainakaan kokonaan) työnantajalle korvauksesta huolimatta (saa korkeintaan normaalin toiminnan edellyttämät käyttöoikeudet).
- Ohjelman jakamiseen ja levittämiseen sekä kaupalliseen hyödyntämiseen yliopiston ulkopuolelle tarvitaan opiskelijan lupa.
- Ohjelman jatkokehittämiseen tulee pyytää lupa opiskelijalta.
- Ohjelman käyttöön laitoksella on saatava lupa tekijältä.
- Toisaalta voitaisiinko opintoihin liittyvän ohjelman yhteydessä ajatella syntyvän ”hiljaisen” sopimuksen? Todennäköisesti ei.

Opiskelijan opinnäytetöiden levitys

Voiko laitos ja/tai yliopisto levittää opinnäytettä tai opintojen yhteydessä toteutettua kirjallista dokumenttia?

- Opinnäytteiden teoskappaleiden valmistamiseen ja yleisön saatavilla saattamiseen tulee laitoksen saada lupa tekijöiltä.
- Asiasta ei tosin mainita Jyväskylän yliopiston tutkintosäännössä www.jyu.fi/fi/opiskelijalle/opintoja-ohjaavat-saadokset/tutkintosaanto.
- Pro gradu -tutkielma on (hyväksymisen jälkeen) julkinen asiakirja, joten yliopiston tulee toimittaa tutkielma sitä pyytävälle.
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta menee tekijänoikeuden edelle (tutkintosäännön 45§ maininta syventävien opintojen tutkielmien julkisuudesta).
- Kurssin suoritusvaatimusten perusteella voisi (virheellisesti) olettaa syntyvän ”hiljaisen” sopimuksen.
- Tällöin ainakin opiskelijalle tulee tarjota mahdollisuus suorittaa kurssi toisella tapaa tai hyväksilukea sen tilalle jokin toinen opintojakso.

Sähköpostien tekijänoikeudesta

Voiko rikkoa tekijänoikeutta lähettäessään saamansa sähköpostin?

- Voi, jos sähköpostin ”kirjallinen asu” ylittää teoskynnyksen.
- Tekijänoikeus ei siis pääosin riipu mediasta, jolla teos on julkistettu.
- Tekijän lupa on kysyttävä teoskynnyksen ylittäviin sähköposteihin.
- Idean tai asiasisällön voi vapaasti lähettää tekijänoikeutta rikkomatta (esim. kasku omin sanoin esitettynä).
- Tulkinta voi riippua vastaanottajien määrästä ja tilanteesta. Milloin sähköpostilista voidaan katsoa yksityiseksi käytöksi ja milloin ei?
- Tulkinta voi riippua sähköpostin sisältämisestä teostyypeistä. Taiteellisilla teoksilla teoskynnys on alempi kuin ”käytännöllisillä”.
- Yksityiseen käyttöön teosten kopiointi on sallittua lukuunottamatta tietokoneohjelmia (ei rangaistavaa, mutta korvausvelvollisuus) ja rakennuksia (teoskynnys korkealla).

Sosiaalinen media ja asiasisällön julkistaminen

Sosiaaliseen mediaan lähetetyt tekstit voivat olla teoksia:

- Niitä koskevat myös em. sähköpostin tekijänoikeuksien tulkinnat.
- Tosin niitä voi pitää julkistettuina (ts. teos on luvallisesti saatettu yleisön saataviin), joten tekijä ei voi vedota yksityisyyden suojaan.

Tekijänoikeuslain sijaan suojaa asiasisällölle voi saada muualta:

- Viestintäsalaisuus (yleiskielessä kirjesalaisuus) suojaa lähettäjän ja vastaanottajan välistä viestintää.
 - Kolmas osapuoli ei saa avata viestiä ja paljastaa sen sisältöä.
 - Lähettäjä ja vastaanottaja voivat julkistaa viestin sisällön viestintäsalaisuutta rikkomatta.
- Asiasisällön julkistamisen voi kieltää jokin muu, kuten yksityisyyden suoja tai salassapitoa koskevat lait tai allekirjoitettu vaitiolosopimus.

Toteuttamiensa WWW-sivujen tuhoaminen 1/2

Tarkastellaanpa seuraavaa useita vuosia sitten eteentullutta tapausta:

- 1 Henkilö tekee yhdistykselle WWW-sivut.
- 2 Henkilö suuttuu yhdistykseen ja tuhoaa sivut vedoten siihen, että hänellä on sivuihin tekijänoikeus.

Pohdittavia kysymyksiä ovat ainakin seuraavat:

- Oliko henkilöllä oikeus tuhota sivut vai ei?
- Muuttaako tekijän sama rahallinen tai muu korvaus tilannetta?
- Voidaanko kyseisessä tapauksessa soveltaa jotain toista lakia?

Ilman tarkempia tietoja on vaikea antaa tulkintaa tapauksesta. Jos sopimusta ei ole tehty ja tekijä ei ole saanut korvausta, todennäköinen tulkinta lienee se, että tekijällä oli oikeus poistaa sivut.

Toteuttamiensa WWW-sivujen tuhoaminen 2/2

Mitkä asiat voivat vaikuttaa tulkintaan tekijänoikeuksien kannalta?

- Onko sivujen laatimisesta tehty kirjallista tai suullista sopimusta?
- Onko henkilö saanut rahallisen korvauksen työstään?
- Toimittiko yhdistys tekijälle sisällön kopioitavaksi WWW-sivuksi?
- WWW-sivujenhan voidaan katsoa olevan paperidokumenttien ohella vain toinen teoskappale, johon alkuperäisellä tekijällä on tekijänoikeudet. Puhtaaksikirjoittaja ei siis saa tekijänoikeuksia.
- Voiko sivujen sisältöä pitää teoksena lainkaan? Kuka tahansa toinen samoista lähtökohdista olisi voinut laatia samanlaisen dokumentin.
- Voiko sivuja pitää vain kirjallisena dokumenttina vai myös ohjelmana?
- Liittyykö sivuihin sovellus, tietokanta tai laaja taulukko?
- Voidaanko julkistus tulkita ns. hiljaiseksi sopimukseksi?

Tulkinta voi perustua tekijänoikeuden ohella mm. sopimusoikeuteen.

Muiden oikeudet oppimateriaaliin

- Oppilaitos saa laadittuun oppimateriaaliin ns. normaalin toiminnan edellyttämän käyttöoikeuden. Ilman erillistä sopimista se tarkoittaa
 - lähinnä materiaalin hyödyntämistä yhdellä kurssiesiintymällä, kun
 - opintojakson muilla esiintymillä käytöstä tulee sopia erikseen.
- Yksityisen käyttöoikeuden perusteella kurssin jälkeenkin opiskelijoilla on oikeus ottaa luento- ja muusta materiaalista
 - kopioita yksityiseen käyttöön (itselleen ja muillekin) sekä
 - sitaatteja hyvän tavan mukaisesti tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa.
- Tämä kurssin luentomateriaalit ja dokumenttimallit on laadittu suurelta osin ylitöinä, ja yliopisto ei maksa ylityökorvauksia.
- En siten katso yliopistolla tai tiedekunnalla olevan oikeuksia materiaaliin.
- Opiskelijan kannattaa siis kurssin aikana kopioida kurssimateriaali itselleen etenkin, kun materiaaleihin ei välttämättä ole pitkään pääsyä.
- Muutenkin valmistuttuane yliopiston digipalvelut poistaa oikeutenne tietojärjestelmiin parin kuukauden sisällä, joten muidenkin kurssien oppimateriaalien kopiointi yksityiseen käyttöön voi olla järkevää.

Tekijänoikeuksista lisätietoa

- Haarmann** Haarmann Pirkko-Liisa, "Tekijänoikeus ja lähioikeudet", 3. uudistettu painos, Talentum Media Oy, 2005.
- Hirvonen** Hirvonen Esko, *Tekijänoikeus*, Sähkö&Tele, 68 (1995), sivut 20–23.
- Korpela** Korpela Jukka, "Tekijänoikeus: vastauksia usein esitettyihin kysymyksiin", saatavissa HTML-muodossa <URL: <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/tekoik/index.html>>, Tampereen teknillinen yliopisto, 15.4.2013.
- Open Source** Open Source Initiative, "Open Source Licenses", saatavissa HTML-muodossa <URL: <http://www.opensource.org/licenses/>>, viitattu 3.10.2011.
- Operight** Operight-hanke, "Suoja-aika", saatavissa HTML-muodossa <URL: <http://www.operight.fi/>>, viitattu 5.10.2015.
- Tekijäl** Tekijänoikeuslaki, saatavissa HTML-muodossa <URL: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>>.
- WIPO** The World Intellectual Property Organization, "What is Intellectual Property?", saatavissa HTML-muodossa <URL: <http://www.wipo.int/about-ip/en/>>, viitattu 3.10.2011.
- Ylönen** Ylönen Seppo, *Hitlerin rotuoppia käsittelevä teos pelottaa yhä Saksassa*, Ilkka, 4.1.2014.